

„Vynikající portrét
Jejího Veličenstva!“
Sunday Telegraph

„Decentní, taktní,
vkusně uctivé...“
The Times

KRÁLOVNA

MATTHEW DENNISON

KRÁLOVNA

MATTHEW DENNISON je autorem řady vysoce oceňovaných knih z oblasti literatury faktu včetně životopisu *Behind the Mask: The Life of Vita Sackville-West*, který se podle listů *The Times*, *The Spectator*, *The Independent* a *The Observer* stal knihou roku 2014.

Studoval angličtinu v Cambridge a dějiny umění v Glasgow. Pravidelně přispívá do deníku *The Telegraph* a časopisu *Country Life* a spolupracoval na několika pořadech BBC. První knihu, životopis nejmladší dcery královny Viktorie, princezny Beatrice, publikoval v roce 2007. Dnes jeho knihy vycházejí v několika jazycích. Je ženatý, má jedno dítě a žije v hrabství Montgomeryshire ve Walesu.

DALŠÍ KNIHY MATTHEWA DENNISONA

The Last Princess: The Devoted Life of Queen Victoria's Youngest Daughter

Empress of Rome: The Life of Livia

The Twelve Caesars

Queen Victoria: A Life of Contradictions

Behind the Mask: The Life of Vita Sackville-West

Over the Hills and Far Away: The Life of Beatrix Potter

The First Iron Lady: The Life of Caroline of Ansbach

Eternal Boy: The Life of Kenneth Grahame

Roald Dahl: Teller of the Unexpected

KRÁLOVNA

MATTHEW
DENNISON

slovar

Copyright © Matthew Dennison, 2021
Translation © Barbara Hajná, 2022
Czech edition © Nakladatelství Slovart, s. r. o., 2022
All rights reserved

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této knihy nesmí být reprodukována, uložena v systému umožňujícím vyhledávání ani šířena v tištěné, elektronické, kopírované, nahrávané či jiné podobě bez předchozího souhlasu držitele autorských práv a původního nakladatele.

Nakladatelé vyvinuli maximální úsilí, aby od majitelů autorských práv získali povolení zahrnout do této knihy reprodukováný textový a obrazový materiál. Případná přehlédnutí uvedou nakladatelé na pravou míru v budoucích vydáních.

KRÁLOVNA

Z anglického originálu *The Queen*, vydaného
nakladatelstvím Head of Zeus Ltd v roce 2021,
přeložila Barbara Hajná
Redigovala Marie Teplá
Korektura Kristina Pellarová
Odpovědná redaktorka Kateřina Eliášová
Sazba Alias Press, s. r. o., Bratislava
Tisk FINIDR, s. r. o., Český Těšín
Vydalo Nakladatelství Slovart, s. r. o., v roce 2022
Vydání první

ISBN 978-80-276-0391-6

10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

www.slovart.cz

Věnováno mé matce

OBSAH

<i>Úvod</i>	9
Kapitola I	15
Kapitola II	53
Kapitola III	81
Kapitola IV	103
Kapitola V	129
Kapitola VI	140
Kapitola VII	169
Kapitola VIII	193
Kapitola IX	219
Kapitola X	240
Kapitola XI	259
Kapitola XII	282
Kapitola XIII	301
Kapitola XIV	327
Kapitola XV	352
Kapitola XVI	382
Kapitola XVII	417
Kapitola XVIII	438
<i>Zdroje citací</i>	463
<i>Bibliografie</i>	495
<i>Zdroje fotografií</i>	503
<i>Rejstřík</i>	505
<i>Ediční poznámka</i>	531

„No jde tady hlavně o ni, vidíte?
Chci říct, že říše, to je vlastně ona...“

Žena v davu, který se shromáždil
před Westminsterským opatstvím
během svatby prince Andrewa a Sarah
Fergusonové, vysvětluje, že se přišla
podívat na královnu, nikoli na ženicha
s nevěstou

„Hned po Bohu čerpám sílu a pocit
jistoty odjakživa především z věrných
srdcí a dobré vůle svých poddaných.“

Alžběta I.

„Výšiny nebes, hlubiny země a srdce
králů nelze prozkoumat.“

Příslaví 25,3

ÚVOD

PŘEDSTAVTE SI, že to, co následuje, je pohádka.

Máme tu novorozenou holčičku s chomáčky světlých vlasů.

Máme tu prince, jejího otce: působí citlivě, ačkoli emoce nevystavuje na odív, věnuje se tradičním zábavám, jako je střelba, lov a tenis. Nervózní muž, který zadržává, bojí se rodičů a dokonale se obléká. Matka je usměvavá, s dolíčky ve tvářích, nepopíratelně urozená. Její drobná chodidla budí nadšení u žurnalistek, například u autorky sloupek v listu *Sunderland Daily Echo and Shipping Gazette*, která v červnu 1934 čtenářům sděluje, že jen nemnoho žen může soupeřit „s půvabem jejích rozkošných nožek a kotníků“.¹ Pro sebe navzájem jsou Bertie a Elizabeth, svět je však nazývá vévodou a vévodkyní a obdivuje je. Tón, jímž se o nich hovoří v novinách, obrázkových časopisech a novém médiu – filmových týdenících, je sladounký a uctivý. A takový i zůstane.

V pozadí vidíme krále a královnu, holčiččiny prarodiče z otcovy strany. Jsou přesně taková, jací by král a královna v roce 1926 měli být: vážní, staromódní, neotřesitelně přesvědčení o panovnickém poslání, svědomití, skromní, intelektuálně nijak pozoruhodní, znepokojení barbarstvím své doby i přespříliš rozprostřenými chapadly moci, jimiž britská říše ovíjí zeměkouli. Zároveň se však zabývají i poněkud méně konstruktivními záležitostmi, ať už jde o jednotlivé

detaily v odívání, či o hrůzy, které představuje jazz a lakování nehtů. Žijí v hradech a palácích, v nichž budou žít také Bertie a Elizabeth a jejich novorozená dcera. Uctívají je milionové zástupy, protože tento král vládne obrovskému impériu a je svrchovaným panovníkem mužů a žen nejrůznějších náboženství a národností. A přesně taková bude i jeho vnučka, ačkoli ta zdědí jen pozůstatky impéria a naději do budoucna.

V souladu s osvědčenou pohádkovou tradicí holčička časem díky jistému snatku získá tmavovlasou tetu, které se bude spílat a nakonec bude zapuzena. Stín této obdoby zlé macechy vnese temnotu do holčiččina dětství a pozmění směr, jímž se bude ubírat její život. Později se sama provdá, a to za pohledného zahraničního prince. Jeho jméno Philip znamená „milovník koní“ a koně jsou i její další láskou. Jejich manželství potrvá déle než sedmdesát let a poskytne jí oporu, která vytrvá do doby dlouho po jejích devadesátinách. Bude se vozit ve zlatém kočáře, ve vlasech se jí budou třpytit diamanty. Nemocnice, sportovní centra, přepychová zaoceánská loď, pařížský květinový trh, čokoládové mátové bonbony, rododendron se světle růžovými květy, ale také globální iniciativy zaměřené na slepotu či zachování lesů, to všechno ponese její jméno. Její synové a vnuci se ožení s krásnými ženami. A až prožije mnoho let, Vatikán jí udělí středověce znějící titul „poslední křesťanský monarcha“, jenž ruší hranici mezi posvátným a pozemským a povznáší ji nad změny přinášející státnické šarvátky.² Budou se o ní psát knihy, divadelní hry a točit filmy. V televizním seriálu s názvem *Koruna* autor, který ji označuje za „venkovanku omezeného intelektu“, obývající „zábavní areál“ plný „dospělých lidí s ostruhami a kyrysy“, zbeletrizuje její vládu a pomíchá přitom fakta se zkreslenými údaji.³ Počínaje narozením bude žít jak v soukromém, tak veřejném světě. Už za života bude slavnější než císař Augustus, Napoleon i Hitler. Bude se objevovat na mincích, poštovních známkách a zřejmě i ve snech svého národa. Její odkaz nebude tak krvavý jako ten, který zůstává po „velkých“ mužích dějin, nebude v něm tolik ctižádnosti a žádná nadutost.

Sudička u kolébky ji obdaří dlouhověkostí, hmotným bohatstvím, vyrovnanou povahou, vitalitou, pokorou a láskou, přičkne jí také konzervativní sklony. Věk přinese moudrost a morální autoritu. V menší

míře holčička podědí matčinu odolnost, otcův temperament, opatrnost a tvrdohlavost a po obou rodičích neochvějnou a niternou zbožnost.

Holčička, narozená císařským řezem v ranních hodinách 21. dubna 1926 po deštivé noci, je pět týdnů nato v soukromé kapli Buckinghamského paláce pokřtěna jmény Alžběta Alexandra Marie. Dostane titul princezny z Yorku. Poté, co 8. února 1952 složí přísahu před shromážděnou nástupnickou radou*, stane se Alžbětou II., z Boží milosti královnou Velké Británie, Severního Irska a britských zámořských držav, obráncyní víry. Jména má po matce, prababičce a babičce, jde tedy o rodinné dědictví a zároveň o její první (nevědomé) setkání s onou filozofií kontinuity, která je panovnickým rodům tak drahá. Její prarodiče jsou Jiří V. a královna Marie. Jméno zlé tetičky zní Wallis, a mezi ně tedy v mnoha ohledech nezapadá.

Jestliže do pohádky patří též proroctví, média během jara 1926 nabízejí zcela jednotnou jasnozřivost. Zpravodajský bulletin filmové společnosti Pathé, který přináší novinu o jejím narození, je němý a černobílý. Jeho jednoduchý, avšak překvapivý titulěk hlásá: „Dnes je královnou srdcí, jednou možná královnou Anglie.“ *Daily Sketch* svým čtenářům sděluje: „Včera se narodila možná budoucí panovnice.“

A jak víme, to proroctví se naplní – navzdory pohlaví děťátka, navzdory postavení jeho otce coby druhorozeného krále syna, navzdory dobrému zdraví strýčka Edwarda, prince z Walesu, po krátkou a dramatickou dobu krále Edwarda VIII., jenž měl vládnout místo otce i dcery. Naplní se rovněž modlitba státní hymny, která prosí o zachování královny: její vláda potrvá nejdéle v dějinách národa. I ve třetím tisíciletí udrží při životě model monarchie, jehož historii lze vysledovat až k její praprababičce královně Viktorii.

* Nástupnická rada se po smrti panovníka schází ve Svatojakubském paláci, aby potvrdila právo jeho nástupce na trůn. Dnes se skládá ze členů královské rady, zástupců Commonwealthu, vedení Londýna a dalších významných činitelů (pozn. překl.).

Řekněme si hned na úvod, že životní příběh Alžběty II. žádná pohádka není. Během jejího života se pojetí panovnického rodu oproti od pompéznosti předešlých staletí a začalo oslavovat ideu královské rodiny coby obyčejných lidí v neobyčejném postavení. Hovoříme zde o té Alžbětě II., která roku 1982 svěřila sheffieldským ženám v domácnosti, že i pro ni je leckdy složité udržet doma podlahy v čistotě, která si roku 1990 od návrháře Johna Andersona vyžádala, aby jí s ohledem na její drobnou postavu zmenšil výstřih u kabátu, která v době, kdy královskou rodinu stíhala smůla, požádala tisk i veřejnost o shovívavý postoj a která roku 2000 řekla divákům, již sledovali její vánoční projev, že „návod“, podle něž se snaží žít, je k dispozici milionům, a sice učení Ježíše Krista. „Nechceme, aby královna byla jednou z nás,“ napsala redaktorka *Reading Evening Post* v únoru 1991, „ale chceme, aby byla s námi.“⁴ Tento požadavek, který v sobě zahrnuje přístupnost i odstup zároveň, se jí navzdory dotěrnosti médií, jež v dějinách království nemá obdoby, daří naplňovat už sedm desetiletí. Ruku v bílé rukavičce stále zvedá k pozdravu.

U příležitosti třicátého výročí jejího nástupu na trůn deník *Daily Mirror* připomněl, že Alžběta „žije nanejvýš privilegovaným životem, nikdy však nepoznala privilegium soukromí, jemuž se těší většina z nás“.⁵ Sama poznamenala, že aby si získala důvěru, musí se ukazovat. Na rozdíl od ovdovělé královny Viktorie pilnou práci neodvádí pouze u psacího stolu, v úkrytu za scénou. Již roku 1953 byla chválena coby „středobod loajality, spravedlnosti, milosrdenství a integrity“. Alžběta vytrvale usiluje o to, aby dostála této roli tak, jak ji chápe. Uvědomuje si, že její postavení se dědí, úctu a náklonnost si je však třeba vysloužit. Hluboce si cení své úlohy formálně udělovat pocty a pomocí palácového systému vyznamenávání tak symbolicky odměňovat integritu ostatních.⁶ Autoři publikace *The Queen Elizabeth Coronation Book* (Kniha o korunovací královny Alžběty) ji popsali jako „kombinaci panovnice a sloužící svého lidu“. Sama odjakživa klade důraz především na službu. Jak je obecně známo, v jednadvaceti letech se dala do služeb národa a „imperiální rodiny“. V roce 2015 vzpomínala její sestřenice Margaret Rhodesová takto: „Je až neuvěřitelné představit si celý život, který máte před sebou, v němž se nebudete moct rozhodovat sami za sebe, v němž celé měsíce dopředu

víte, co budete dělat každý den v týdnu, a kde pro spontánní chování nezbyvá sebemenší prostor.“

Po sedmi dekáдах už lze pozorovat zřetelné změny, jimiž monarchie za Alžbětiny vlády prošla. K inovacím přistupuje opatrně, s úctou ke svému jedinečnému dědictví. Výchova ani výcvik, jehož se jí dostalo od otce, nijak nezpochybnily její niterný konzervatismus. Řada jejích prvních rádců, politiků, novinářů i značná část veřejnosti naopak své očekávání, že se nová královna neodchýlí od modelu vládnutí zavedeného jejím otcem a dědečkem, projevovala natolik výrazně, že se jí příležitosti pro skutečné inovace – i kdyby k nim měla sklony – dostávalo jen zřídka. Jedním z důsledků byl fakt, že se Alžbětě téměř od začátku vlády připisovala nežádoucí staromódnost. V průběhu času však v tomto vnímání došlo k posunu. Díky své oddanosti nadčasovým (či staromódním) hodnotám zůstává už po mnoho let uklidňující postavou britského národního života, klidným bodem uprostřed vířící smršti. Ve střetu s jejími přímočarými zásadami typu „duchovní záležitosti jsou důležitější a trvalejší než pouhý hmotný rozvoj“ ochabují progresivnější postoje.⁷ Přežila národní obyčeje, které velely k pokorné úctě, a pomíjívá a křiklavá kultura celebrit se jí nijak nedotýká. Daří se jí zachovávat výlučnost a věhlas koruny a stejně jako všichni její úspěšní předchůdci dodala vlastní svrchované moci tu pravou míru lidství. Když dvaadvacetiletá Mary Smithová z Plumsteadu Alžbětu v dubnu 1960 požádala, aby podpořila zrušení trestu jejího manžela za vraždu, psala jí „jako matka matce“.⁸ Alžběta si vytrvale a bez zakolísání zachovává dobré mravy, hluboké náboženské přesvědčení a neselhávající smysl pro povinnost, které zdědila po rodičích a prarodičích a sdílela s manželem až do jeho smrti. Výsledkem je, jak poznamenal jeden televizní komentář u příležitosti jejich stříbrné svatby, že se pro mnohé stala „panovnicí, která aktivně nevládne, ale svým duchovním vlivem a příkladem působí stejně silně jako kterýkoli absolutistický tyran dob minulých“.

Panovníci, kteří chtějí dodržovat ústavní principy, obvykle netíhnou k riskování či rozmarům. Alžběta zpravidla přijímá omezení, která s sebou její pozice nese. Dodržuje přísnou politickou neutralitu a jejím poddaným vyhovuje skutečnost, že roli hlavy státu se veřejně věnuje méně než roli hlavy národa. Přesto si ale nepočíná

zcela pasivně. Její nejbližší rádci účinně hájí zbývající práva koruny a lze předpokládat, že tak činí s jejím souhlasem. Mezi tyto právní nároky patří zvyklost známá jako královský souhlas, která od členů kabinetu vyžaduje, aby královnu ještě před projednáváním v parlamentu informovali o návrzích zákonů, které pravděpodobně ovlivní soukromé zájmy koruny či královské výsady. „Musím důrazně protestovat proti skutečnosti, že se mnou daná věc nebyla předem konzultována, jak by odpovídalo jasně stanoveným pravidlům,“ napsal její osobní tajemník při jedné příležitosti, kdy k tomuto předběžnému upozornění nedošlo.⁹ Pokud jde o královnin soukromý život, její vnučka princezna Beatrice z Yorku zmiňuje „nesmírnou zvědavost“: „Touží se dennodenně naučit něco nového, dělat něco nového.“ Oblíbený architekt královské rodiny Hugh Casson zase uvedl, že královna zastává „velmi pevná stanoviska“, která se v jeho případě vztahovala na vše od klik až po stínítka lamp.¹⁰ Například způsob, jakým Alžběta přistupuje k řízení Commonwealthu, je jejím vlastním dílem. Náklonnost, kterou chová k tomuto globálnímu uskupení někdejších imperiálních držav, a její dlouhodobý zájem o ně, k němuž ji inspiruje přesvědčení, že „ty nejdůležitější mezinárodní styky jsou obvykle styky mezi lidmi“, sehrávají klíčovou úlohu v přetrvávání Commonwealthu a jeho růstu z devíti členů na čtyřiapadesát. Patnáct z těchto nezávislých území Alžbětu nadále uznává jako svou královnu. Ani jeden monarcha na světě nezaujímá podobné globální postavení.

V roce 1972 stanice Thames Television divákům sdělila: „Žádný jiný panovník za posledních tisíc let nebyl tak milován a ctěn jako ona.“ Takové tvrzení vyvolává u moderní veřejnosti rozpaky. Pro velkou část poddaných Alžběty II. je však pravdivé.

KAPITOLA I

„Přímý potomek v mužské linii rodu“

DŮM, v NĚMŽ se Alžběta II. narodila, se stejně jako mnoho dalších budov jejího dětství nedochoval. Dům v Bruton Street číslo 17 byl součástí nijak pozoruhodné ulice spojující Bond Street a Berkeley Square (kde tehdy panovala klidnější a vybranější atmosféra než dnes). Šlo o domov jejích laskavých, konvenčních, rodinně zaměřených, neambiciózních, urozených prarodičů z matčiny strany, čtrnáctého earla a hraběnky ze Strathmoru a Kinghornu, kteří zde žili od roku 1920. Ve zprávách se dům objevil ještě před Alžbětiným narozením. O tři roky dříve totiž jednoho podobně pošmourného dubnového dne její matka, tehdy lady Elizabeth Bowes-Lyonová, vykročila po pruhu barevné tkaniny z vysokého šedého domu, aby se provdala za poměrně pohledného a obvykle skromně vystupujícího prince Alberta Fredericka Arthura George, vévodu z Yorku, earla z Invernessu a barona Killarneyho. Pouliční zvědavce udržovalo stranou tmavě natřené zábradlí a vysoká okna kryly žaluzie. Dům nebyl tak okázalý jako předchozí londýnský příbytek rodiny, tedy St James's Square číslo 20, přesto byl dostatečně působivý. S pěti patry a vysokými sloupy, jež korunovaly korintské hlavice, představoval

typickou ukázkou mayfairského sídla rodiny vlastníci rozsáhlé pozemky, jako byli i na módu nedbající Strathmorovi, kteří pobývali převážně na svých venkovských statcích a roku 1926 ovládali nepřiměřený podíl národního kapitálu.

Uvnitř byla připravena místnost pro porod. V roce 1926 členky královského rodu nerodily v nemocnici. Příslušníci panovnické rodiny nemocnice navštěvovali v zájmu jiných: slavnostně je otvírali a zahajovali jejich provoz, tleskali iniciativám shromažďujícím finanční prostředky v Británii před zavedením Národní zdravotní služby. Z těchto dobrovolných příspěvků se posléze stavěly nemocniční budovy, zajišťovaly lůžka, pokrývky i obvazy a zachraňovaly životy. Matky z panovnické rodiny své děti přiváděly na svět doma a tento porod nebyl výjimkou. Až do chvíle, kdy se zpožděním vyšlo najevo, že dítě je v obrácené poloze, což si vyžádalo zákrok chirurga sira Henryho Simsona, probíhalo těhotenství poklidně. Koncem podzimu o něm vévoda zpravil své rodiče. Vévodkyně 8. ledna odsouhlasila angažmá sestry Anne Beeversové, která prováděla měsíční kontroly. V půlce dubna potvrdila přijetí dětských šatiček a množství nejméně jednoho prádélka, na jejichž dodávky dohlížela pozorná královna Marie. Řadu těchto kousků vyrobily urozené dámy s obratnými prsty a finančními potížemi, které tvořily pracovní sílu Královské školy vyšívání, jíž byla vévodkyně patronkou. Další prádlo šila sama vévodkyně, její matka i královna Marie; tyto detaily z královské domácnosti pronikly na stránky tisku. Když už byl přichystán i dětský pokoj, rozhodnutí, které o víkendu před porodem učinil králův lékař sir Bertrand Dawson, možná přineslo úlevu. Dawson totiž krále požádal o svolení porod vyvolat. Vévodkyně si v dopisu z 12. dubna stěžovala na pocity nudy a rozmrzelosti „z toho neustálého posedávání a čekání“.¹ Tři dny nato vyhledala alespoň prchavou kratochvíli v podobě revue *RSVP* od Archieho de Beara uváděné ve Vaudeville Theatre. Klouzala po povrchu života jako letící vážka.

Narození královského potomka by se tehdy stejně jako dnes na národním kardiogramu projevilo prudkými výšlehy radosti. Docházely blahopřejné telegramy od provinčních starostů, guvernérů kolonií i „vládnoucích princů Indie“.² V bulletinu vydaném Simsonem a porodníkem Walterem Jaggerem, jenž působil na Ženská

klinice U Milosrdného Samaritána, se psalo následující: „Její královská Výsost vévodkyně z Yorku dnes ve 2:40 ráno bez obtíží porodila princeznu.“ Oznámení zveřejněné následujícího rána zase pravilo, že „obě prožily báječnou noc a pokroky, které dělají, jsou ve všech ohledech normální a uspokojivé“. Čtenářům novin se tak dostalo rozptýlení a pro redaktory to byla inspirace k cukrkandlovým výlevům. Nic víc pro většinu poddaných Jiřího V. prvorozené dítě vévody a vévodkyně z Yorku neznamenal. Král měl čtyři syny. V letech 1923 a 1924 se narodili dva jeho vnuci, George a Gerald Lascellesovi, synové jeho jediné dcery, princezny Marie. Následníků trůnu měla monarchie dostatek.

Pro Bertieho a Elizabeth – „rozkošný pár, který se tolik miluje“³ – znamenalo narození dcery vrchol už tak šťastného manželství. První tři roky bez dítěte prožili se vzrůstající netrpělivostí. V srpnu předchozího roku napsal Bertie svému nejstaršímu bratrovi, princovi z Walesu, v rodině nazývanému David: „Stále toužím po jednom, asi uhádneš, po čem.“⁴ Elizabeth měla stejné pocity jako její manžel. Bertie žil v neustálém napětí. Poklidnou hladinu manželství čerila jeho nervozita a náhlé záchvaty vzteku, označované jako „zaskřípání“; Elizabeth ho ohleduplně popsala jako „velice nervního člověka“.⁵ Obával se, že zvěsti o tom, že mu příušnice prodělané v dětství způsobily neplodnost, mohou být pravdivé. Byl přesvědčen, že na něj rodina vyvíjí tlak, což naznačovala například reakce jeho tety princezny Alice, hraběnky z Athlone: „Jsem nadšená z tvé zprávy, že je Elizabeth v naději, díkybohu.“⁶ Bezradnost, kterou projevoval kvečeru 20. dubna, a jeho neustálé „nanejvýš ustarané a úzkostné“ přecházení po domě manželčiny rodičů však nezapříčinily jen obvyklé pohnutky, odráželo se v nich více než prostá oddanost manželce. Jak později napsal matce, odjakživa byl přesvědčen, že „jejich rodinné štěstí bude s dítětem dokonalé“.⁷ Záhy zjistil, že se nemýlil.

Mysleli nastávající rodiče toho pošmourného dubnového večera přecházejícího v bezbarvou noc, zatímco po chladné Bruton Street přešlapovali reportéři s dlaněmi vděčně svírajícími šálky kávy, které jim byly podány z nitra domu, na konstituční úlohu svého dítěte, které mělo automaticky zaujmout třetí místo v pořadí následníků trůnu? Téměř jistě nikoli. Smíšeným původem tohoto dítěte (za tři

staletí prvního manželského potomka královského syna a matky, která nepocházela z panovnického rodu) se rovněž nezabýval nikdo kromě největších snobů. Jak králi předpověděl premiér David Lloyd George, Bertieho rozhodnutí neoženit se s jakousi zahraniční princeznou, nýbrž s krajankou poddaní Jiřího V. v době dozvuků první světové války aplaudovali.⁸ Samotnému páru pak arcibiskup z Yorku sdělil, že „národ se raduje z (jejich) štěstí“. Tisk oslavoval „svazek, který zasáhne srdce a vzbudí sympatie lidí jakéhokoli postavení, doma i v zámoří“.⁹ Podle oblíbence královské rodiny, komentátora Dermota Morraha, jejich manželství „znamenalo osvobození... od tradice politicky a dynasticky motivovaných sňatků, kterou mnozí odjakživa shledávali nevkusnou a která se v podmínkách moderního světa jeví jako nesporně zastaralá“.¹⁰ Tisk se daleko více věnoval vznešeným příbuzenským poutům, která Elizabeth spojovala se skotským králem Robertem Bruce^{*}. V dubnu 1926 úplně stačil fakt, že jakýkoli potomek vévody a vévodkyně z Yorku zaujal místo v následnické linii. Dítě se nenarodilo v paláci a jeho otec nebyl králův prvorozený syn, zvyklosti však přesto přikazovaly, že u jeho narození musí být přítomen člen vlády. Roku 1688 totiž budoucí královna Anna, ať už poháněna zlomyslností, náboženskou bigotností či oportunistem, uvěřila klepům, podle nichž syn jejího otce Jakuba II. a jeho druhé, katolické manželky Marie z Modeny není jejich vlastní, nýbrž cizí zdravé dítě, propašované do porodní místnosti v ohřívadle. Od té doby měla podobným podvodným machinacím u královských porodů bránit přítomnost člena kabinetu. Bertie tudíž svou noční hlídku ve vysokém domě v Bruton Street nedržel sám, připojil se k němu ministr vnitra sir William Joynson-Hicks z konzervativní strany. Na rozdíl od Bertieho byla vyčerpanému ministroví tato mimopracovní povinnost značně proti mysli. Dlouhodobé spory mezi horníky a majiteli dolů, týkající se výše mezd a pracovní doby, dosáhly kolem 20. dubna bodu, v němž hrozila průmyslová stávka

* Skotský král, slavný válečník a národní hrdina Robert I. (1274–1329), původním jménem Robert Bruce, uhájil nezávislost Skotska na Anglii. S jeho pravnučkou Joannou (Jean), dcerou skotského krále Roberta II., se r. 1376 oženil sir John Lyon, thén z Glamisu, který patřil mezi předky Elizabeth Bowes-Lyonové (pozn. překl.).

dosud neslýchaných rozměrů. Dítě Yorkových přišlo na svět v hlavním městě na pokraji generální stávkvy, v atmosféře, kterou pravicový tisk označoval za revoluční a Virginia Woolfová za „podivnou, ..., nepřírozenou, ..., velmi činorodou, ale zbavenou normálního života“. ¹¹ Joynson-Hicks potřeboval veškerou energii k řešení naléhavějších – a složitějších – záležitostí, než byl porod vévodkyně z Yorku.

Stejně jako všichni ostatní na místě, počínaje samotnou vévodkyní, však splnil povinnost. Zatímco město ještě spalo, v souladu s tradicí předal dobré zprávy jeho starostovi. Jiní poslové s novinkou spěchali na hrad Windsor a princů z Walesu byl zaslán telegram do Biarritz. Královna Marie projevila „velikou... úlevu a radost“, když ji a krále ve čtyři ráno probudili s novinkou, že „drahoušek Elizabeth má dceru“. ¹² Jak matce zanedlouho napsal Bertie, stejné pocity prožíval také on a rovněž „drahoušek Elizabeth“. Následně se tytéž emoce rozšířily mezi zástupy přihlížejících, o nichž *The Morning Post* předešlého dne referoval, že „čekají před šedou fasádou mohutného domu v Bruton Street 17... bez ohledu na dešťové přepršky“. ¹³ Romanopisec Arnold Bennett napsal: „Počasí bylo celý týden vysloveně zlé.“ ¹⁴ Bertieho dopis královně Marii i při této šťastné příležitosti prozrazuje sklony k úzkosti, kterou ve všech potomcích Jiřího V. budila touha po uznání přísných a city příliš neprojevujících rodičů: „Doufám, že vy i tatínek máte z vnučky stejnou radost jako my. Nebo byste raději měli dalšího vnuka?“ ¹⁵ Tentokrát rodiče synovo nadšení sdíleli. Hned odpoledne syna, snachu a novorozeňátko v Bruton Street navštívili. Skutečnost, že nebyli přítomni u samotného porodu, byla požehnáním. Během prvního slehnutí své dcery princezny Marie roku 1923 nervózní Jiří V. „přecházel sem a tam a vyprávěl příběhy o manželkách svých přátel, které při porodu zemřely“. ¹⁶ Královna Marie svou prvorozenou vnučku v deníku popsala jako „drobounké zlatíčko s nádhernou pletí a hezkými světlými vlásky“. ¹⁷ Bertiemu však napsala až dva dny nato, aby mu sdělila, jak je hrdá na vnučku, které v dopise přisoudila konvenční přívlastky „velice roztomilá a hezká“. ¹⁸

O jménech vybraných pro dítě jeho rodiče dost možná rozhodli už před porodem, vzhledem k tomu, že Elizabeth toužila po dceři a že nedávno, v prosinci 1925, zemřela Bertieho milovaná babička královna Alexandra. Jejich volba byla v souladu s pocity vyjádřenými